

Bevezetés a vallástudományba

Bevezetés

Biró Tamás

biro.tamas@btk.elte.hu, <http://birot.web.elte.hu/>

2015. szeptember 1.

Praktikus dolgok:

- A kurzus honlapja: <http://birot.web.elte.hu/courses/2015-valltud/>
<http://birot.web.elte.hu/orzse/> *(a félév végéig)*
- „Tárgyi követelményrendszer”: http://birot.web.elte.hu/courses/2015-valltud/bev_valltud.pdf
- Biró Tamás: biro.tamas@btk.elte.hu , birot@birot.hu
<http://birot.web.elte.hu/>, <http://www.birot.hu/>
- Kérdés, óhaj, panasz („fogadóóra”): emailés egyeztetés alapján.
- Pótórák.

Vallástudomány a Rabbiképzőben

Forrás: <http://mta.hu/tortenetitar?PersonId=28589>

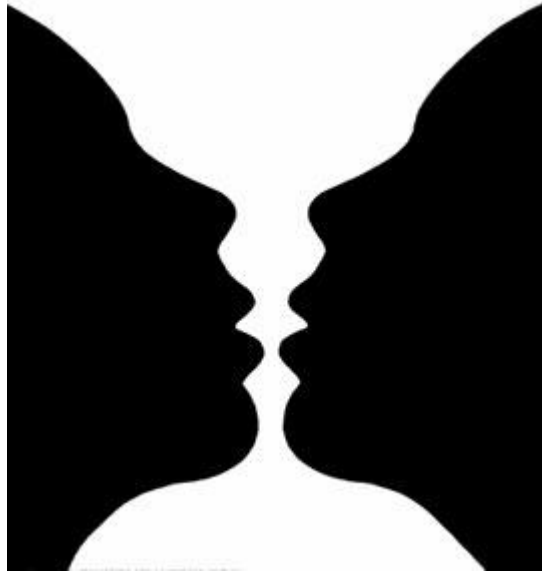
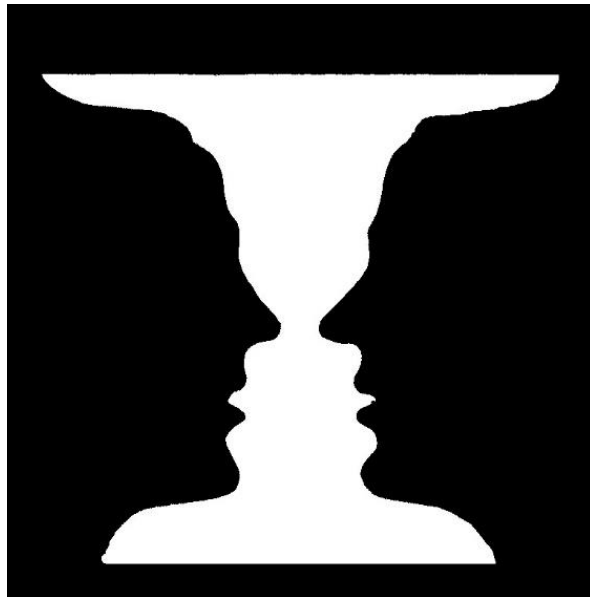
„mi a vallás, hogyan keletkezett, hogyan fejlődött, mily factorok működtek közre fejlődésén, milyenek fejlődésének általános törvényei és tapasztalatai, tüneményei; [...] a zsidó vallás mily helyet foglal el ezen fejlődési menetben, miképpen nyilvánul benne a történelem különböző korszakaiban a vallás fogalma, mily irányban fejlődnek benne a vallásalakulás tényezői [...] mindazon fontos tudományos igazságokkal együtt, melyek ezen tudománnyal kapcsolatban állnak [...]”

Forrás: Schmelzer Hermann Imre: Goldziher Ignác beadványa az Országos Rabbiképző Intézet tantervének ügyében. Landeszman Gy. és Deutsch R. (szerk.): *Hetven év. Emlékkönyv dr. Schweitzer József születésnapjára* (BZSH, 1992, 127–136) p. 131.

Az óra céljai

- A laikus vallásfogalomtól a vallás komplexitásának megértéséig.
- A vallás tudományos kutatásának alapfogalmai, lehetséges szemléletmódok.

Thomas Kuhn és az „alakváltás” (*Gestalt-switch*)

Az óra céljai

- A laikus vallásfogalomtól a vallás komplexitásának megértéséig.
- A vallás tudományos kutatásának alapfogalmai, lehetséges szemléletmódok.
- Bevezetés a „bevezetésekbe”:
  - Mi a vallástudomány? Miben különbözik a teológiától?
  - A vallás jelenségei: mitológia, teológia, rítusok, szakrális tárgyak, vallási élmény, intézmények, specialisták, irányzatok, fejlődés, szakadások...
  - Lehetséges irányok a vallás kutatásában: iskolák, elméletek, módszerek.
  - Egyes vallások: törzsi, ókori keleti, késő-antik, világvallások, mai vallásosság...
- + az általános vallástudomány hogyan alkalmazható a zsidóság kutatása során?

Követelmények:

- Jegyszerzés:
  - Beadandó feladatok (3 × 20%) a félév során: könyvtári és otthoni munkát igényelnek, esetleg rövidebb cikkek elolvasását. Két hetes határidők.
  - Félévvégi (írásbeli) vizsga (40%).
- + Az előadásokon való részvéte a Tanulmányi- és Vizsgaszabályzat szerint (min. 75% a félév végi aláíráshoz).

Követelmények:

- Kötelező irodalom:
  - Órai anyag (prezentációk a honlapon, hallgatótársak jegyzetei...)
  - Dieter Haller: *Atlasz: Etnológia* (Athenaeum 2000 Kiadó: Budapest, 2007) pp. 228–255.
- Esetleges további rövidebb olvasmányok a honlapon
  - felhasználónév, jelszó
- Ajánlott irodalom: lásd a honlapon és a kurzusleírásban.
  - Ki olvas angolul?*

Előzetes tematika

- 1. Bevezetés: mi a vallás?
- 2. Vallástudomány és teológia: hol a határ?
- 3. A zsidóság tudományos kutatása: a *Wissenschaft*től a *Jewish studies*-ig.

- 4. A vallás jelenségei 1:
hiedelmek, mitológia, szent szövegek, teológia, vallásjog
- 5. A vallás jelenségei 2: tér, idő, rítusok, szakrális tárgyak, vallási élmény
- 6. A vallás jelenségei 3:
kultuszhelyek, intézmények, specialisták, irányzatok, eretnekek

Előzetes tematika

- 7. A valláskutatás módszerei 1: bevezetés;
a vallás, mint *sui generis* jelenség: teológia, vallásfenomenológia
- 8. A valláskutatás módszerei 2: a vallás, mint történeti jelenség, vallástörténet
- 9. A valláskutatás módszerei 3: a vallás, mint antropológiai jelenség, vallásetnológia
- 10. A valláskutatás módszerei 4: a vallás, mint társadalmi jelenség, vallásszociológia
- 11. A valláskutatás módszerei 5: a vallás, mint pszichológiai-biológiai jelenség,
valláspszichológia. kognitív vall.tud., funkcionalista és evolúciós megközelítések

- 12. Egyes vallások: törzsi vallások; ókori keleti vallások; késő-antik vallások
- 13. Egyes vallások: világvallások és a zsidóság helye közöttük
- 14. Összefoglalás: hogyan lehetséges a zsidóság tudományos kutatása?

Mi a vallás?

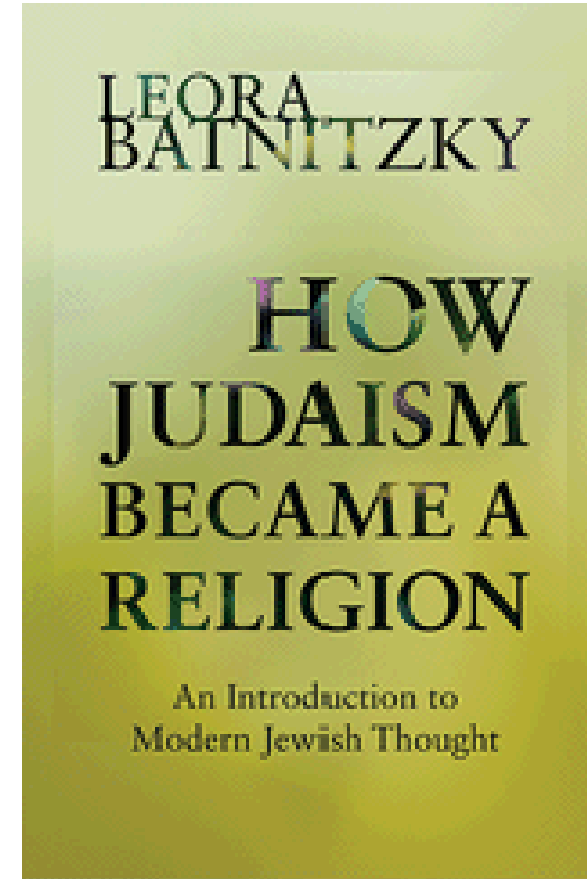
- Ez egy üres dia: ide jönnek a hallgatók válasza.

- További válaszok a félév során.

Mi nem a vallás?

Mi nem a vallás?

- Vajon vallás-e:
  - a zsidóság
  - a buddhizmus
  - a foci
  - a marxizmus
  - a környezetvédelem ?

<http://press.princeton.edu/images/j9543.gif>

Visszatérő kérdés a félév során: vajon milyen értelemben vallás a zsidóság?

Vajon a vallás mely formája nyilvánul meg egyes irányzatokban?

Lehetséges stratégiák egy definíció alkotásához

- Adva van egy hétköznapi fogalom (pl. a vallás), és azt igyekszünk meghatározni egy egzakt definícióval. Találunk ilyen?
- Adva van egy definíciónk, ami közelíti a hétköznapi fogalmunkat, de nem pontosan fedi azt le: hol túl tág, hol túl szűk. Tehát: a tudományos fogalom nem azonos a hétköznapi fogalommal.
- Nem törekszünk pontos definíció megadására, mert „hiábavalóság”.
- Az egész tudományterület nem más, mint egy meghatározás szüntelen keresése.

Viszlát következő alkalommal!